

novih modelov on-line izobraževanja, ponovno oceniti tradicionalne pristope v arhivskem izobraževanju. Podnaslov Načrtovanje prihodnje družbe je bil zamišljen kot izziv predavateljem, da bi v svojih predstavitvah poskušali postaviti poklic arhivista v širši socialni kontekst.

Program je ponujal zares veliko zanimivih tem, a žal so nekatere le v naslovu obljubljale veliko, pri drugih pa se je zaradi njihove aktualnosti vnela prijetna debata. Pomanjkljivost kongresov, organiziranih v več različnih sklopih, pa je v tem, da se nekatera zanimiva predavanja dogajajo hkrati, drugič spet v določenem terminu ni teme, ki bi pritegnila našo pozornost.

Na kongresu pa so poskrbeli tudi za promocijo nacionalnih arhivov s postavitvijo razstave arhivskih publikacij in drugih izdelkov, ki so jih s seboj pripeljali delegati. S priložnostno razstavo se je predstavil Malezijski nacionalni arhiv in na ogled postavil nekatere izmed svojih najbolj zanimivih dokumentov. Domačini so v istem prostoru postavili tudi Otroški spominski zid. Nanj so skupine šolskih otrok, starih od 10 do 15 let, zapisovale svoje misli o pomenu arhivov ter predstavljale svoje zamisli, kako ohraniti družinske dokumente in arhive.

Delegatom sta bila ves čas kongresa na razpolago tudi priročna knjižnica, tako da so delegati lahko prebrali redke knjige iz Malezijske nacionalne knjižnice, ter dostop do spleta. Poleg predavanj so domačini organizirali veliko kulturnih in družabnih dogodkov, na katerih so predstavili predvsem malezijsko kulturo in običaje, organizirali so vodene ogled po Malezijskem nacionalnem arhivu in Nacionalnem muzeju ter v nedeljo, 28. julija, še celodnevno ekskurzijo na jug Malezijskega polotoka, v mesto Melaka, ki je bilo prva kolonizacijska točka Evropejcev na polotoku.

Vsi dogodki so potekali v sodobnem kongresnem centru, prijazni, gostoljubni in ustrežljivi domačini pa so se potrudili, da so se delegati pri njih počutili prijetno. Organizacija kongresa je bila na visoki ravni, napake in spodrsiljaji, ki so se prikradli pri organizaciji tako velikega dogodka s tako velikim številom udeležencev pa bodo kmalu pozabljeni.

Danijela Juričić Čargo

Zasedanje Generalne skupščine Mednarodnega arhivskega sveta, 25.–26. 7. 2008 (v okviru 16. kongresa Mednarodnega arhivskega sveta v Kuala Lumpurju)

Prvi dan Generalne skupščine je zasedanje vodil Lorenz Mikoletzky, potem pa je predal predsedovanje Ianu Wilsonu. Prvi del je bil bolj namenjen poro-

čilom, drugi pa bolj viziji dela v prihodnjem obdobju. Lorenz Mikoletzky (generalni direktor Avstrijskega državnega arhiva), ki je prevzel mesto predsednika Mednarodnega arhivskega sveta na arhivskem kongresu leta 2004 na Dunaju, se je v Kuala Lumpurju poslovil od predsedniškega položaja.

Ugotovitvi navzočnosti in sklepčnosti (na generalni skupščini sem zastopal Arhiv RS – član MAS-a v kategoriji A in Arhivsko društvo Slovenije – član MAS-a v kategoriji B), je sledil uvodni nagovor predsednika Mednarodnega arhivskega sveta (MAS). Posebno pozornost v govoru je namenil šestdesetletnici delovanja MAS-a in štiridesetletnici SARBICE. Pri tem je v prisposodbi opozoril, da je ladja MAS-a pred tremi leti zašla v burne vode, da pa so danes pred organizacijo jasnejša obzorja. V delovanju Mednarodnega arhivskega sveta so se že od leta 2006 kazale spremembe in se izrazile v posebni resoluciji – tako imenovanem Konsenzu iz Curacaa (Curacao consensus 2006).¹ Takrat so se odprla vprašanja boljše organiziranosti in večje transparentnosti delovanja Mednarodnega arhivskega sveta. Konec leta 2006 je prišlo do odločitve, da se spremeni vodenje organizacije. Štiriletni cikel projektov se je preoblikoval v bolj fleksibilnega, dveletnega. Skrajšal se je mandat najpomembnejšim uradnikom, tudi predsedniku, ki je sedaj dve leti, za pomembne položaje so bile uvedene voljene funkcije, kot npr. podpredsednikov. S tem naj bi postala organizacija prožnejša in bolj odzivna. Tudi demokratičnost pri izbiranju uradnikov se je spremenila, saj so ti izvoljeni z večino glasov vseh članov MAS-a. Sekcije in regionalna združenja pa so zastopani s svojim članom v izvršnem odboru (Executive Board). Dolga leta je veljala praksa, da so bila zasedanja generalne skupščine MAS-a vsake štiri leta hkrati z arhivskim kongresom kot arhivski parlament in glavno telo, ki sprejema odločitve. Od leta 2004 pa so zasedanja generalne skupščine vsako leto skupaj z zasedanji CITRE. To je omogočilo organizaciji sprejemanje pomembnih odločitev hitreje in bolj transparentno. Generalna skupščina v Kuala Lumpurju je zasedala v trenutku pomembnih sprememb v vodenju MAS-a in izvajanja finančnih reform, ki bodo omogočile organizaciji soliden temelj za nadaljnje delo.

Potem je bil potrjen zapisnik generalne skupščine iz Quebeca (2007), ki v sklepih poudarja predvsem željo po izboljšanju sodelovanja med knjižnicami, arhivi in muzeji pri skrbi za hranjenje kulturne dediščine.

Sledila je slovesna umestitev novo izvoljenih uradnikov MAS-a. Imenovani so bili: novi predsednik

¹ 39. konferenca okrogla miza (CITRA), Curacao, od 21. do 24. novembra 2006, *Obvestila* št. 13 – december 2006, str. 4–5.

MAS-a za obdobje 2008–2010 Ian E. Wilson,² nova podpredsednica MAS-a za t. i. "Mednarodno konferenco okrogle mize arhivov" (CITRA) za obdobje 2008–2012 Nolda Romer-Kenepa,³ Abdullah El Reyes je bil izvoljen za podpredsednika MAS-a za marketing in promocijo za obdobje 2008–2010,⁴ Luis Bellardo je postal podpredsednik MAS-a za Programsko komisijo (PCOM) za obdobje 2008–2010,⁵ Devid Leitsch pa generalni sekretar MAS-a (funkcijo generalnega sekretarja je prevzel s 1. 8. 2008),⁶ Didier Grange je postal pomočnik generalnega sekretarja MAS-a.⁷

Od pomembnih članov MAS-a, ki pa so še ohranili svoje funkcije, naj omenim podpredsednika MAS-a za pripravo kongresa leta 2012 Rossa Gibbsa,⁸ podpredsednika MAS-a za področje financ (do leta 2006 je bila to funkcija zakladnika) Tomasa Lidmana,⁹ podpredsednico MAS-a za arhivska društva Christine Martinez,¹⁰ podpredsednika MAS-a za regionalna združenja Setarekija Tala,¹¹ podpredsednika MAS-a za sekcije Hans E. Naessa,¹² podpredsednico generalnega sekretarja MAS-a Perrine Canavaggio, ter številnih predsednikov regionalnih združenj in sekcij, ki jih tu posebej ne navajam. Od teh naj omenim le predsednico Evropskega regionalnega združenja EURBICE ga. Martin de Boisdeffre,¹³ od drugih komisij pa predsednika revizijske komisije (ACOM) Karla Vella.¹⁴

Sledila so poročila. O vsakem poročilu sta bila razprava in glasovanje. Podana in sprejeta so bila poročila o opravljenem delu v obdobju od zadnjega zasedanja generalne skupščine leta 2007 v Quebecu, posebej finančno poročilo in poročilo revizijske komisije. Finančno stanje se je v letu 2007 izboljšalo s prehodom na poslovanje v evrih in s poostreno finančno disciplino; v letu 2005 je zaradi padca dolarja in drugih vzrokov organizaciji namreč grozil bankrot. Podano je bilo tudi poročilo podpredsednice MAS-a za CITRO za obdobje od leta 2004. CITRA je imela v obdobju po kongresu na Dunaju konference v Abu Dabiju, Curacau in Quebecu.

Poročilo programske komisije je bilo ena osrednjih točk zasedanja generalne skupščine. Programska komisija (PCOM) je pripravila poročilo za celotno obdobje delovanja (2004–2008). Komisija PCOM je bila formirana na kongresu na Dunaju leta 2004 za koordinacijo profesionalnih in tehničnih programov MAS-a. Pri tem je dala poudarek na štirih prednostnih področjih: promociji, elektronskih arhivih, konservaciji in preventivi pred naravnimi nesrečami ter izobraževanju.

Pred letom 2004 je bilo delo MAS-a osredotočeno na komiteje, projektne skupine in regionalna združenja ter sekcije. Z dopolnitvijo statuta MAS-a leta 2004 je bil prejšnji sistem zamenjan z novim pristopom, ki dovoljuje tako članom kot drugim posameznikom in institucijam predlagati projekte. To je prineslo bistveno spremembo, saj so pred letom 2004 komiteji vodili program. Spremembe leta 2004 so padle na plodna tla. Programska komisija je bila zasuta z idejami in predlogi za projekte, komiteji pa so še vedno imeli dovolj časa za končanje svojih projektov. Regionalna združenja in sekcije pa so ohranile pomembno vlogo pri pripravljanju programa MAS-a. O predlogih projektov je sklepala skupina za prednostne naloge ter končno celotni PCOM. Komisija PCOM je v tem obdobju revidirala preko 100 predlogov in projektov. Kljub dobrim predlogom se je kot očiten problem kazalo pomanjkanje sredstev. V letu 2006 je MAS zagotovil del sredstev, komisija PCOM pa je oblikovala merila za njihovo razdelitev. PCOM je ugotovil, da so prizadevanja regionalnih združenj in sekcij poglaviten sestavni del programa. Med letoma 2004 in 2008 je bilo opravljenih 20 izvrstnih projektov. Projekti so zajeli vse – od izobraževalnih potreb na Karibih, standardov za elektronsko gradivo v Evropi in Avstraliji, razvoja softverskega prototipa, temeljčnega na odprti kodi, objave smernic za razstavljanje arhivskega gradiva, do arhivske statistike, mednarodnega arhivskega dneva, razstave arhivskega gradiva on-line, arhivov in pravic človeka in državljana, projekta latinsko-ameriških regionalnih arhivov, zaščite notarskih arhivov, dostopa do pravosodnih fondov, zahtev pri hranjenju arhivskega gradiva v

² Direktor kanadskega Arhiva od leta 1999 in od leta 2004 direktor kanadskega nacionalnega arhiva in kanadske nacionalne knjižnice. V MAS-u je bil v obdobju med letoma 2000 in 2004 podpredsednik MAS-a za CITRO.

³ Od leta 1991 direktorica Nacionalnega arhiva Nizozemskih Antilov (Karibi). V MAS-u je opravljala funkcije predsednica CARBICA (2001–2006) in članica Programске komisije 2004–2008.

⁴ Od leta 2000 generalni direktor centra za dokumentacijo in raziskave v Združenih arabskih emiratih. V MAS-u je bil vodja sekcije za športne arhive (2003–2006) predsednik ARBICE (2002–2006) in podpredsednik za marketing in promocijo leta 2005.

⁵ Namestnik direktorja Nacionalnega arhiva Združenih držav med letoma 1995 in 2007, član komiteja MAS-a za restavracijo (1992–1996) in do leta 2000 član komisije za standarde ISO.

⁶ Član upravnega odbora Nacionalnega arhiva Združenega kraljestva od leta 2000 do 2006, od leta 2006 član sekretariata MAS-a.

⁷ Zaposlen v mestnem arhivu v Ženevi, podpredsednika MAS-a in predsednik SPA (podpredsednik MAS-a za arhivska društva) od leta 2004 do 2008. V novi vlogi bo vodil sekretariat CITRE.

⁸ Direktor Avstralskega nacionalnega arhiva.

⁹ Direktor Švedskega nacionalnega arhiva.

¹⁰ Francoski državni arhiv.

¹¹ Državni arhiv, Fidži.

¹² Direktor norveškega državnega arhiva.

¹³ Direktorica francoskega nacionalnega arhiva.

¹⁴ Direktor belgijskega državnega arhiva.

elektronski obliki, standardov za izmenjavo elektronskih dokumentov, softwara "ICA AtoM", zaščite fondov s področja znanosti, izobraževanja med potrebami in priložnostmi, permanentnega izobraževanja CARBICA itd. Rezultati pretežnega dela teh projektov so bili predstavljeni na kongresu v Kuala Lumpurju. Posebej je bil izpostavljen projekt MAS-a o načelih za hranjenje arhivskega gradiva v elektronskem okolju.

Posledica pobude in tako imenovanega dokumenta "Curacao Consensus" je bila, da se je organizacija MAS spremenila; vodja PCOM-a je postal podpredsednik MAS-a za program; in to je postala voljena funkcija. Za podpredsednika MAS-a in vodjo programske komisije je bil v Kuala Lumpurju izvoljen Luis Bellardo. Po temeljiti razpravi je generalna skupščina sprejela poročilo.

Generalna skupščina je soglašala z vzpostavitvijo dveh sekcij, in sicer sekcije notarskih arhivov in sekcije športnih arhivov kot polnopravnih sekcij, saj sta izpolnili vse potrebne zahteve.

Sledil je še en povzetek poročil o opravljenem delu, usmerjen s pogledom v prihodnost, ki je obsegalo vse od promocije arhivov, do arhivov in človekovih pravic, dostopa do informacij, elektronskih arhivov, arhivskega softwera, izobraževanja, dobrih arhivskih praks, razstavljanja arhivskega gradiva in skrbi za preventivo v primeru naravnih nesreč. Zaradi velikega števila projektov in poročil so bili predstavljeni le povzetki.

Eden od zaključkov je bil tudi, da mora MAS skrbeti za izboljšanje spletne strani, da bo predstavljala pomembno orodje za izmenjavo informacij na vseh področjih arhivskega dela. Spletna stran naj bi omogočala interaktivnost in pokrila tudi delo sekcij in regionalnih združenj. Kot priporočilo je bilo sprejeto tudi stališče, naj bodo uporabljeni tudi drugi jeziki poleg angleškega in francoskega (npr. španski, nemški, arabski, kitajski itd.).

Predstavljene so bile strateške direktive novega predsednika in podpredsednika MAS-a s poudarkom na prihodnjih dveh letih. Poudarjen je bil predvsem cilj, da je treba nadaljevati z modernizacijo organizacije MAS in njegovega delovanja. Arhivska stroka namreč potrebuje bolj učinkovito komunikacijo in uveljavitev, še posebej zunaj svojih krogov. Zato je bila oblikovana tudi posebna strateška direktiva. Strateška direktiva je ugotovila, da je Mednarodni arhivski svet nevladna organizacija, ki združuje približno 1.500 institucionalnih in individualnih članov iz več kot 190 držav. Državni arhivi so pomemben del MAS-a. Znotraj MAS-a pa so se pokazale napetosti med državnimi arhivi in nevladnimi organizacijami, kot arhivskimi društvi. Skrb MAS-a bo zato te razlike preseči. S kombinacijo teritorialnih regionalnih združenj in vsebinskih sekcij je MAS razvil strukturo, ki

omogoča široko mednarodno sodelovanje na področju arhivov. Več kot 50 let delovanja MAS-a je prineslo številne dragocene publikacije, ki so še danes nepogrešljive reference pri delu arhivistov. Posebno pomembna pa je bila vloga MAS-a pri oblikovanju standardov.

Novi predsednik MAS-a Ian E. Wilson direktor Kanadskega Nacionalnega arhiva in knjižnice ter generalni sekretar MAS-a David Leich pa sta strateško direktivo, njen namen in vsebino predstavila še podrobneje. Tu navajam le glavne poudarke.

Namen strateške direktive je, da le-ta postane vodilo pri aktivnostih MAS-a po vsem svetu. Direktivo pa bodo dopolnjevala dveletni poslovni načrti; prvi poslovni načrt bo objavljen konec leta 2008.

Strateška direktiva vsebuje 7 točk. Vizijo: ob pomoči dejavnosti MAS-a naj bi se tisti, ki odločajo tako v nacionalnih kot mednarodnih okvirih, kot tudi širša svetovna javnost zavedali, da je učinkovita skrb za dokumente in arhive poglavitni predpogoj za dobro vladanje, vladavino prava, administrativno transparentnost, ohranjanje skupnega spomina človeštva in dostop državljanov do informacij. Poslanstvo: MAS promovira osrednjo vlogo arhivov, njihovo skrb za dokumente in arhive kot skrb za zaščito pravic posameznika in držav, za demokracijo in dobro poslovanje. Zavzema se za učinkovito skrb za arhive vse od nastanka dokumenta, za trajno hranjenje arhivov kot spomina narodov in družbe ter da se omogoči čim širši javni dostop do tega spomina. Pri tem si prizadeva za boljše razumevanje med različnimi družbami s pospeševanjem mednarodnega sodelovanja ob spoštovanju jezikovnih in kulturnih razlik. MAS opozarja na pomen arhivov ter na skrb oblasti za poslovanje z dokumentarnim gradivom, skrbi za možnosti profesionalnih stikov, izmenjavo informacij, oblikovanje standardov, izobraževanje ipd. Glavne vrednote: člani MAS-a si prizadevajo za vrednote enakopravnosti, raznolikosti, prostega dostopa do informacij, odprtosti, vzajemnega spoštovanja prek nacionalnih meja in spoštovanja kulturnih tradicij. Glavne aktivnosti:

podpora arhivom v prizadevanjih za obvladovanje novih tehnologij, posebno pri obvladovanju velikih količin dokumentov v elektronski obliki, oblikovanje partnerstev, izboljšanje dela, nastopa in odgovornosti MAS-a, okrepitev mreže MAS-a, poglobljanje in širjenje arhivske stroke itd. Na generalni skupščini je sledila široka razprava o direktivi, posledica pa je bila dopolnitev le-te, potem pa je generalna skupščina z večino glasov direktivo tudi sprejela.

Revizijska komisija MAS-a je pozdravila oblikovanje strateške direktive za obdobje 2008–2018, pri tem pa je opozorila na potrebo po oblikovanju dobrega poslovnega načrta za dveletno obdobje.

Podpredsedniki za program, marketing in pro-

mocijo ter CITRO so predstavili svoje ideje za prihodnje obdobje. Generalna skupščina je sprejela proračun in članarino za leto 2009.

Objavljeni so bili načrtovani datumi prihodnjih zasedanj generalne skupščine, in sicer v okviru zasedanj CITRE (leta 2009 na Malti, leta 2010 na Norveškem), leta 2012 na arhivskem kongresu v Avstraliji.

Posebne zahvale MAS-a so iz rok Iana Wilsona prejeli dosedanja predsednik MAS-a Lorenz Mikolitzky, dosedanja generalni sekretar Jan van Albada (mesto generalnega sekretarja je prevzel na kongresu v Sevilli leta 2000 in delo opravljal do kongresa v Kuala Lumpurju), dosedanja podpredsednik MAS-a za CITRO Mitsuoki Kikuchi in še nekateri drugi uradniki MAS-a, ki so zaključili svoj mandat, za organizatorje kongresa v Kuala Lumpurju pa je prejel zahvalo Sidek Jamil, generalni direktor malezijskega nacionalnega arhiva, hkrati pa tudi eden od podpredsednikov MAS-a.

Matevž Košir

Štirideset let Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani

Štirideset let se zdi v zgodovini Univerze v Ljubljani, ki bo drugo leto slavila devetdesetletnico svojega delovanja, malo. Štiri desetletja arhivsko-muzejske službe Univerze v Ljubljani pa je lep jubilej službe, ki je bila ustanovljena kot prva strokovna služba pri takratnem Tajništvu Univerze. Primerjava obeh obletic nam pove, da ljubljanska univerza pet desetletij ni organizirano skrbela za svoje gradivo in se je njegovega pomena zavedela šele, ko se je približevala njena petdesetletnica, ki se jo je univerzitetno vodstvo namenilo praznovati zelo slovesno. V sklop prireditev so uvrstili tudi izdajo jubilejne publikacije in razstavo 50 let slovenske Univerze v Ljubljani. Pripravo razstave in sodelovanje pri izdaji publikacije je na pobudo nekdanjega rektorja prof. dr. Frana Zwittera 1. septembra 1968 prevzela Ana Benedetič, dotedanja kustosinja Gorenjskega muzeja v Kranju. Že od začetka je bilo jasno, da je novo delovno mesto "arhivarja" pri Tajništvu Univerze trajna zaposlitev in po zgledu drugih evropskih univerz zasnova univerzitetnega arhiva in muzeja, kljub temu pa so se v prvih letih pojavili problemi v odnosu do Arhiva Slovenije. Čeprav je republiški zakon o arhivskem gradivu in arhivih iz leta 1966 določal, da tudi posamezni organi, delovne in druge organizacije sporazumno z Arhivi in pod njihovim nadzorom lahko hranijo določene vrste arhivskega gradiva, je bil pravni položaj univerzitetnega arhiva urejen šele sedemnajst let po

ustanovitvi. Na podlagi 102. člena Zakona o varstvu naravne in kulturne dediščine iz leta 1981 je bil v letu 1985 sklenjen Sporazum med Arhivom SRS in Univerzo Edvarda Kardelja v Ljubljani, s katerim je Arhiv prepustil obstoječe in nastajajoče arhivsko gradivo Univerzi oziroma njeni arhivsko-muzejski službi. Sporazum je bil v veljavi do ponovne spremembe arhivske zakonodaje. Na podlagi določila Zakona o arhivskem gradivu in arhivih iz leta 1997, ki med drugim določa, da javnopravna oseba zaradi posebnega statusa, položaja ali posebne narave dejavnosti na področju znanosti, visokega šolstva ali informiranja lahko sama zagotavlja varstvo svojega arhivskega gradiva le na podlagi dovoljenja ministra za kulturo, je Univerza v Ljubljani decembra 1997 prosila za izdajo dovoljenja za nadaljnje opravljanje arhivske dejavnosti. 11. 1. 1999 podeljeno dovoljenje ji zagotavlja varstvo njenega lastnega javnega arhivskega gradiva. Univerza pa se je z njim obvezala, da bo zagotovila za varstvo svojega arhivskega gradiva ustrezne prostore in opremo, strokovno usposobljene delavce, vzpostavila tako organizacijo dela, da bo zagotovljeno učinkovito varstvo arhivskega gradiva, ter zagotovila potrebna finančna sredstva. S tem dovoljenjem je bil za pristojni arhiv za nadzor nad izvajanjem varstva arhivskega gradiva na Univerzi v Ljubljani določen Arhiv Republike Slovenije.

Arhivsko-muzejska služba Univerze v Ljubljani je bila že od začetka zasnovana kot kompleksna dejavnost s tremi delovnimi enotami: arhivsko, muzejsko in priročno biblioteko z dokumentacijo. Arhiv Univerze v Ljubljani danes hrani 578 tekočih metrov arhivskega gradiva, ki je zajeto v 10 fondih. Fondi Pravne, Filozofske, Medicinske in Tehniške fakultete so bili prevzeti v začetku sedemdesetih let in časovno obsegajo obdobje od leta 1919 do leta 1960. Količina gradiva se je povečala v zadnjih desetih letih, ko je

Prof. dr. Fran Zwitter, dolgoletni predsednik Arhivsko-muzejske službe, si ogleduje razstavo "Univerza v revolucionarnem obdobju 1941–1945", ki je bila odprta 6. maja 1985 v prostorih Centralnega univerzitetnega posloplja. (Fototeke ZAMU)